

Innlegg i Stortingets debatt om Handelsministerens
redegjørelse, fredag 16. august 1991

President,

Siden 1988 har et bredt Stortingsflertall gitt støtte til arbeidet for å sikre et nytt og utvidet samarbeid mellom EFTA og EF. Nå ligger hovedelementene i en omfattende EØS-avtale på bordet. I lys av debatten i dag vil jeg sterkt understreke behovet for at vi ikke mister dette perspektivet av syne, ikke minst fordi utfordringen til Norge avtegner seg enda tydeligere i dag enn da forhandlingene begynte.

EFs indre marked betyr nye økonomiske og industrielle vilkår, også for Norge. Det legger grunnlaget for en ny type verdiskapning der kunnskap og bearbeiding står end sterkere i sentrum. Dette er en utvikling som i særlig grad berører Norge. At vårt land av mange oppfattes som en råvareleverandør til Europa skyldes ikke bare tolltariffer på videreforedte fiskeprodukter. Det dreier seg også om virkningene av å bli stående i utkanten av den teknologiske og industrielle nyskappingsprosess som nå skyter slik fart med det indre marked på 90-tallet.

Dette dreier seg om en langsiktig utfordring for Norge. Å sikre vårt næringsliv like vilkår som sine konkurrenter i Europa føyer seg inn i den politikk Regjeringen fører for å gjøre vår fastlandsindustri konkurransedyktig og vekstkraftig. Vi har i det siste sett en positiv utvikling i våre eksporttall. Men fortsatt er det olje og gass som utgjør hovedstammen. Nye arbeidsplasser og nye verdier skaper vi ved å øke bearbeidingen av våre egne råvarer. Da må vi være tilstede og dra fordel av den industrielle og teknologiske fornyelsen i Europa. Dette handler om det fundament vi selv gjennom egen innsats må legge for å trygge fremtidsrettede arbeidsplasser, ikke minst i distriktene. Det handler om å sikre grunnlaget for videreutvikling av det norske velferdssamfunnet.

Disse hensyn ivaretas ikke av en handelsavtale.

Handelsministeren har grundig redegjort for omstendighetene rundt møtet i Luxembourg og utviklingen frem til at Norge trakk tilbake sitt tilbud i fiskerispørsmålet 30. juli. EØS-forhandlingene er ikke avbrutt, de tar til igjen i september.

Når det viste seg i ettertid at EF ikke har stått ved enigheten fra Luxembourg, finner jeg det lite konstruktivt at vi her i Norge skal bruke tid og krefter på å diskutere om det var naturlig for oss å være tilfreds med det resultat formannen i EFs ministerråd forkynte under og etter

ministermøtet i Luxembourg. Regjeringen er hverken opptatt av dette, eller av å kritisere EFS interne håndtering av fiskespørsmålet.

Det sentrale spørsmålet er jo hvordan vi best kan ivareta våre nasjonale interesser. Derfor er Regjeringen opptatt av det arbeid Norge fortsatt står oppe i for å sikre landet en god EØS-avtale. Dette er ikke noen enkel oppgave, og det har Regjeringen aldri lagt skjul på. Det er 19 land som forhandler. Fiskespørsmålets plass i EØS-forhandlingene illustrerer mer enn noe hvordan en enkelt sak som er av stor nasjonal interesse - ikke bare for Norge og Island, men for flere EF-land - kan få en dominerende plass i avslutningen av en så omfattende forhandlingsprosess mellom så mange land. Her er det ikke slik at Norge og EFTA møter en EF-blokk. Vi møter en rekke ulike og tildels motstridende interesser landene i mellom. Enten vi liker det eller ikke, så er saken den at vi ikke kommer endelig i mål før alle 19 land sier ja, både til de enkelte deler og til helheten.

Vi er fortsatt i forhandlinger. Norge har vitale interesser å kjempe for. Vi kan ikke regne med at andre land vil bruke sine nasjonale krefter på å ivareta dem. Vi kan heller ikke i dag føre en offentlig debatt om norske forhandlingsposisjoner. Jeg skjønner derfor ikke hvorfor en rekke talere nå tar det utgangspunkt at hensynet til norske interesser skulle stille seg helt annerledes i dag enn før, under og etter møtene i Luxembourg og i Brussel.

For å kunne ivareta viktige nasjonale mål også i videreføringen av forhandlingene, er vi avhengig av en bredest mulig oppslutning om det arbeid som Regjeringen og norske myndigheter skal gjennomføre. Slik var det også i den perioden da Regjeringen Syse hadde dette ansvaret og opplevde å ha kraftfull støtte fra Arbeiderpartiet i den krevende oppgaven også den Regjeringen hadde med å ivareta landets interesser.

I dag er det slik, President, at sentrale politikere, paradoksalt nok, nå velger å legge langt større vekt på argumenter fra beskyttelseskreter i enkelte EF-land, enn hva den norske Regjering, samtlige EFTA-land, EF-formannskapet og en rekke EF-land har anført etter møtet i Luxembourg. De som i en valgkamp har ønsket å slå kortsiktig politisk mynt på at vi fortsatt har en uavklart situasjon, må selv påta seg ansvaret for de helt unødige og negative vurderinger dette kan bety i en viktig sak for landet.

President,

Til grunn for det nye samarbeidet i Europa ligger jo hvert lands vurdering av at det er i egen interesse. Når integrasjonen har skutt slik fart siden midten av 1980-tallet er det uttrykk for at hvert enkelt land finner at et omfattende samarbeid gir størst fordeler. Det betyr ikke at utviklingen er problemfri. Også i spørsmål av stor nasjonal interesse må landene søke felles løsninger. Når sterke

interesser står bent mot hverandre, kan det være både nødvendig og i partenes interesse å finne frem til resultater alle kan akseptere.

Vi har arbeidet hardt for å ivareta norske interesser. I fiskespørsmålet må vi bare konstatere at vi har møtt EF-land som sent, men kraftfullt kom på banen for å ivareta sine. Derfor ble det en utsettelse, og ikke noe endelig resultat i Brussel i juli. Hvis vi skulle trekke inn årene fordi vi ikke fikk gjennomslag for våre ønsker og krav på alle punkter, ja da ville vi oppnå lite i internasjonalt samarbeid. Det er, som Handelsministeren understreket, helheten i avtalen som må være utslagsgivende når vi skal vurdere sluttresultatet.

Det påligger samtlige EFTA- og EF-land et felles ansvar for å bidra til at de siste utestående spørsmål finner sin løsning. EØS-forhandlingene følges av flere enn de 19 landene. Viktige internasjonale forhandlingsoppgaver venter både EFTA og EF; kanskje særlig overfor landene i Øst-Europa. Det ville være et negativt signal til omverdenen dersom EFTA- og EF-landene, som står hverandre så nær, ikke greier å forene sine interesser.

For EFTA-landene, enten de har søkt om medlemskap eller ikke, er EØS-avtalen viktig. De som søker medlemskap kan tidligst påregne å bli medlemmer av EF fra 1995-96. Også disse landene trenger en omfattende avtale på plass fra 1.1.93. En tilfredsstillende løsning i fiskerispørsmålet er i hele EFTAs interesse dersom vi skal få til en EØS-avtale. I dag er situasjonen den at Norge har trukket tilbake sitt tilbud fra Luxembourg. Ingen, hverken på EF- eller EFTA-siden, kan regne med at Norge alene har ansvar for å vise en fleksibilitet som gjør at avtalen kan komme i havn. Det må være klart at samtlige land må bidra for å få til en løsning alle kan anbefale.

President,

Vi konsentrerer i disse dager innsatsen om EØS-forhandlingene. Utover høsten vil vi få en enda bredere Europa-debatt. Dette følger naturlig av den utviklingen som har pågått siden den forrige Arbeiderparti-regjeringen la frem sin Europa-melding i 1987. Det er siden dengang nedlagt et betydelig arbeid i og utenfor forvaltningen for å utrede og vurdere hvordan Norge berøres av forandringene i Europa.

I det siste året har EFs eget arbeid med en videreutvikling av det politiske og økonomiske samarbeidet samtidig skutt fart. Utviklingen i Øst-Europa har åpnet helt nye politiske perspektiver også for vårt land. Regjeringen ser det som helt naturlig at det i tiden fremover videreføres et arbeid med ytterligere å utrede og vurdere situasjonen. Sammen med de kunnskaper vi allerede har, vil dette bidra til ytterligere å klargjøre våre valgmuligheter og Norges fremtidige forhold til Europa.

Høyre ønsker altså på nytt at Stortinget skal instruere Regjeringen om å starte et utredningsarbeid om EF-medlemskap. Jeg kan vanskelig se at dette er en riktig prioritering i en tid da alle ressurser er satt inn på å sikre Norge den EØS-avtalen vi er enige om at vi trenger.

Arbeiderpartiet vil i høst ta opp til debatt spørsmålet om Norge og det nye Europa. Denne debatten, som vi lenge har forberedt, er et naturlig og viktig ledd i diskusjonen om vårt lands fremtid. I Norge dreier dette seg om grunnleggende og vanskelige spørsmål for mange mennesker. Det er sterke følelser, tvil og usikkerhet som har sin rot i vårt lands historie og egenart. En dyptpløyende demokratisk debatt er en forutsetning for å kunne trekke opp de videre linjer for norsk Europa-politikk. Det er resultatet fra en slik diskusjon som vil bestemme Arbeiderpartiets fremtidige holdning.